

Reviews

BOOK

Intresset för relationen mellan dans och musik ökar. Ett exempel på detta är Kendra Stepputat *Tango Dance and Music. A Choreomusical Exploration of Tango Argentino* från 2024. Stepputat är associate professor (docent) i musiketnologi i österrikiska Graz. Hon har en bakgrund som musikvetare och har tidigare bland annat studerat dansen och musiken på Bali. I denna bok är det tango och tangomusik som står i centrum. Inte alla varianter av tango, det finns flera, utan det som idag kommit att kallas *Tango Argentino*. Vad det är och hur det avgränsas mot andra tangoformer tar hon upp i första kapitlet, som är en kort historik över tangons utveckling.

Begreppet *Choreomusical* i undertiteln förklaras däremot inte. Det förekommer och tycks öka i användning, främst inom teaterdansstudier. Men om choreomusic innebär något specifikt eller generellt vad gäller arbetssättet i denna bok är inte särskilt tydlig. Jag får en känsla av att *choreomusic* handlar om musiketnologi (*ethnomusicology*) kombinerat med dansetnologi (*ethnochoreology*), två internationellt etablerade begrepp.

Stepputat klargör från början att boken inte handlar om det hon kallar en tango-kliché, där tango står för passion, kärlek och känslighet eller akrobatisk dans i svart kostym med en ros mellan tänderna och damen i röd dräkt och höga klackar. Även om passion och känslighet finns med i all tango, är det social tango, det vill säga dansen och musiken på milongor och andra dansställen som är hennes studiefält. Även om sceniska uppvisningar ofta genomförs av de tangolärare som kommer till tals, är det den sociala versionen av *Tango Argentino* som diskuteras i boken.

Stepputat intresserar sig för hur *Tango Argentino* dansas i Europa av ett stabilt och spritt community, eller med Thomas Turinos ord: en intressekohort. Det är ett danssätt utövat av liberala kosmopoliter, som Stepputat kallar dansarna. Målet med att resa runt till olika tangodans-event är för tangodansarna att få improvisera med nya, okända partners. Man vill få en meningsfull dialog med sin partner genom att förkroppsliga musiken ad hoc, det vill säga att översätta ljuden till rörelser här och nu.

Stepputat använder många olika metoder i sin studie och är därmed i god etnologisk anda eklektisk. Hon har dansat tango i många år och har stor erfarenhet och god egen kroppslig kunskap att utgå från. I övrigt använder hon kvalitativa och kvantitativa material i sin studie. Intervjuer med dj:ar, danslärare, dansare och musiker kombineras med enkäter, statistik och experiment med *motion capture*. Det sista innebär att man i en studio sätter reflekterande markörer på dansaren som sedan avläses av en eller flera kameror som ger en bild av hur rörelsen utförs. Mocap, som det ofta förkortas, har blivit ett relativt vanligt sätt att studera dansrörelser. Jag kan erkänna

Tango Dance and Music

Choreomusical Exploration of
Tango Argentino

Kendra Stepputat

New York: Routledge, 2024

DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003259343>

MATS NILSSON

DOI: <https://doi.org/10.62779/puls.10.2025.33892>

att jag inte förstår alla mocap- och musikaliska termer eller de grafer och tabeller över höftrörelser, knäleder och fotvridningar som genereras av dessa tekniska metoder. Men jag litar på Stepputat's slutsatser.

Ett utmärkande drag för tango är att det inte finns några rörelser i vertikalled, tangon rör sig i horisontalplanet. Fysisk kontakt mellan dansarna utöver händer och armar skiljer tango från andra partnerdanser. Bålen är viktig som kommunikationsväg mellan danspartnerna eftersom man dansar nära varandra med kroppskontakt hela tiden. Att "gå tango" och gå vanligt skiljer sig åt. I tangon liksom glider man fram i stället för att, ja hur beskriver vi vanliga gångsteg?

Enligt Stepputat är det i teorin lätt att dansa tango. Det är bara gångsteg, svängar (pivots) och att ha rätt hållning som gäller. Svårigheterna ligger i att improvisera, kombinera rörelserna och bli ett med musiken, *in tune*, och med danspartnern. Att en person i paret är förare och den andra följare är en utgångspunkt.

Den historiska översikten täcker perioden 1900–2020. Att tangons ursprung finns i Buenos Aires och Montevideo är enligt Stepputat oomtvistad. Massiv immigration från Europa runt sekelskiftet 1900 i både Argentina och Uruguay, inte minst från Italien, formade tillsammans med afrikanska element tangon. Dansen exporterades sedan tillbaka till Europa, framför allt till Paris. Spridningen skedde i stor utsträckning via media som skivinspelningar och filmer. I ett följande skede importerades tangon åter till Argentina från Paris i en ny, "mjukare" version. Parallellt med dansandet och dans-musicerandet växte en konsertversion fram i Argentina, där texten och sångaren betonades mer än dansbarheten. Samtidigt uppstod en tango att titta på, vilken accentuerar de speciella tangodragen och anammar stereotypen. I början av förra seklet dansade män med män. Det var både ett sätt att öva och det faktum att det var ett manligt överskott eftersom de flesta immigranterna till Argentina var män.

I ett kapitel är det tangomusiken och dess "danceability" som står i centrum. Rytym, melodi och harmoni är de bärande elementen som varierar och arrangeras på olika sätt och med tydliga frasslut. I en typisk tangoorkester finns inga slaginstrument, takten är 4/4 och det normala tempot 120 bpm. Tangodansare nämner ofta *the beat* som det viktigaste för dansbarheten, något som inkluderar allt som strukturerar tid, det vill säga puls och rytm. Dansarna vill också ha förutsägbarhet i musiken. Hög dansbarhet innebär både pålitlighet och överraskningar, att musikerna kan få dansarna att känna sig trygga men samtidigt utmanas. Danspartnern betyder mycket, båda måste ha samma känsla för musiken för att kunna improvisera. Merparten av dansmusiken som dansarna föredrar är inspelad eller återupptagen från de gyllene åren, *época de oro*, 1930–1950.

Stepputat låter dj:ar och danslärare vara experter och definiera vad som är bra dansbarhet. Det är alltså inte i första hand dansarna som avgör vad som är bra dansmusik. Indirekt blir det nog det ändå, eftersom dj:ar måste spela dansmusik som går hem hos dansarna, annars blir de utan arbete. Dansbarhet betyder, enligt Stepputat, exakt detta: förmågan hos en låt att få en dansare att vilja gå upp och dansa till den.

Ett extra intressant inslag i boken är de tangodans-experiment (danceability experiment) som Stepputat organiserar. Syftet med dessa konstgjorda danstillfällen där musiken är manipulerad är att komma åt förkroppsligad kunskap. En kompositör fick i uppdrag att komponera tre låtar med olika tango-karaktär samt en som var långt ifrån vad som av de flesta anses vara tangomusik. Dessa spelades sedan på 12 olika platser i Europa och totalt deltog 208 dansare som filmades. De svarade sedan på frågor om hur de upplevt dansbarheten. Den ideala tangon fick flest positiva omdömen, därefter den där fraslängden varierade med låten medan melodisk komplexitet rankades trea. Låten som var längst ifrån en konventionell tango med ovanliga harmonier hamnade sist. Vilken slutsats man ska dra av detta är lite oklart, förutom att det finns något som tangodansar-kollektivet har gemensamt. De tycker uppenbarligen relativt lika om vad som är grundläggande för en dansbar tangolåt.

Boken är lite av en "sammanläggningsavhandling", där varje kapitel avslutas med en referenslista. Vad jag har förstått efter samtal med Stepputat var detta tydligen ett krav från förlaget eftersom det är en digitalt publicerad bok, och varje kapitel ska gå att ladda ner och säljas var för sig.

Jag kan rekommendera boken *Tango Dance and Music. Choreomusical Exploration of Tango Argentino* till två olika grupper av läsare: dels tango-nördar som inte bara vill dansa utan också reflektera, dels alla som är intresserade av relationen mellan dans och musik generellt. För tangonördarna finns det ganska många böcker redan. Det framgår av alla referenser Kendra Stepputat redovisar, inte minst vad gäller tangons historia. Hennes publikation är ett av få bidrag så här långt om relationen mellan dans och musik – ett eftersatt område som den här boken lämnar ett välkommet bidrag till. ■